

„BŁĘKITNY WĘGIEL” CZY ŻŁOTA ŻYŁA?

Andrzej Zarazka ¹

¹ Mgr inż., Koordynator Sądeckiego Klastra Energii Odnawialnej

ARTICLE INFO.	Streszczenie
<p>Słowa kluczowe: węgiel, innowacje, opłacalność.</p>	<p>W artykule zaprezentowano ogólne założenia projektu pn. „Błękitny węgiel”.</p>
<p>http://www.gospodarkainnowacje.pl/ © 2018 LWAB.</p>	

1. Wstęp

Nasz region, okresowo przeżywa spore zainteresowanie różnego typu „innowatorów”. Już proponowano nam złote interesy, jeśli zainwestujemy; w pokrywanie dachów na Sądecczyźnie kolektorami słonecznymi; w tworzenie spółdzielni geotermalnych; otwieranie kopalń gazu łupkowego; budowę wież wiatrowych. Obecnie mamy do czynienia z nowym „dzieckiem innowacji” - Błękitnym węglem. Wszystkie te innowacje mają oczywiście sens i wcześniej czy później będą zrealizowane, ale.... No właśnie. Cały szkopał tkwi w tym kto ma na tym zarobić?

Obecny medialny szum wokół hasła: „Błękitny węgiel”, jest związany z kończeniem pierwszego etapu realizacji przez konsorcjum; Instytutu Chemicznej Przeróbki Węgla z Zabrze i prywatnej spółki „Polchar” z Polic, projektu badawczego, dotyczącego opracowania nowego paliwa (innowacyjnego?) wytwarzanego z węgla kamiennego. Konsorcjum nadało mu taką właśnie nazwę handlową: Błękitny węgiel. Projekt badawczy jest finansowany w sporej części przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu GEKON – to znaczy Generatorskiej Koncepcji Ekologicznych. Wniosek konsorcjum sklasyfikowany został na 18 lokacie listy rankingowej tego konkursu. Uzyskał on w obszarze badawczym pn. „efektywność energetyczna i magazynowanie energii” ocenę innowacyjności na poziomie 4,67 pkt a ogólną ocenę końcową na poziomie 30,3 pkt. Znalazł się wśród 20 projektów zakwalifikowanych do finansowania całego cyklu wstępnych badań. Notabene, jedyny wniosek z naszego terenu (z sądecczyzny), złożony w ramach tego konkursu, uzyskał 28 lokatę (nie premiowaną niestety, wsparciem finansowym) uzyskując w obszarze badawczym „pozyskiwanie energii z czystych źródeł” ocenę innowacyjności na poziomie 4,0 pkt a ocenę końcową 29 pkt.

Jeżeli ktoś ma cierpliwość i chęć wyrobienia sobie własnego zdania na temat Błękitnego węgla - paliwa alternatywnego do klasycznego węgla kamiennego, zapraszam do Internetu. Jednak cały projekt jest w trakcie końcowego rozliczania, dlatego są tam informacje szczytkowe. Każdy, kto korzystał z wiadomości internetowych wie, że są tam informacje na tyle różnorodne, że konieczne jest ich „przefiltrowanie”. Z zasobów internetowych, różnych mediów i publikacji na temat Błękitnego węgla, ja ustaliłem rzeczy następujące.

2. Czy „Błękitny węgiel” to nowość?

Jak sama nazwa (handlowa) wskazuje jest to paliwo uzyskiwane z węgla (tzw. kamiennego). Dziwne jest, że instytucja naukowa o 60 letnich tradycjach badań nad węglem kamiennym, dopiero teraz odkryła możliwości wykorzystania go do produkcji nowoczesnego bezdymnego paliwa.

W tym miejscu można zacytować wypowiedź medialną przedstawicieli IChPW:

„...My w Instytucie już od ponad dwudziestu lat wiemy, że nie musimy jednak rezygnować z węgla, by obniżyć emisję szkodliwych substancji do powietrza. Tradycyjny węgiel należy zastąpić nowym niskoemisyjnym paliwem tzw. „Błękitnym węglem”, a stare paleniska powinno się wymienić na nowoczesne...”¹.

Tak więc, jak na rozwiązanie innowacyjne, 20 lat badań to trochę dużo, ale wiadomo jak kręta i wyboista, była i jest w Polsce droga od badania naukowego do wdrożenia rynkowego.

3. Jakie są podstawowe cechy „Błękitnego węgla”?

Węgiel kamienny w sporym uproszczeniu składa się z węgla jako pierwiastka chemicznego, węglowodorów jako substancji smolistych i lotnych, siarki, wody i popiołu. W trakcie obróbki cieplnej; beztlenowej (nisko lub wysokotemperaturowego koksowania) lub tlenowej (spalania) początkowo ulegają odgazowaniu i spaleni węglowodory, a w kolejnej fazie spaleni ulega pozostały, mniej lub bardziej wyprażony (skoksowany) węgiel.

W tym miejscu można przytoczyć słowa przedstawiciela IChPW:

Błękitny węgiel produkowany jest ze zwykłego węgla energetycznego (typu 31 lub 32) - przy zachowaniu kilkoprocentowej zawartości części lotnych, dzięki czemu łatwo się rozpala. Dzięki wcześniejszemu odgazowaniu, podczas spalania w klasycznych, prostych paleniskach emituje – w zależności od cech poszczególnych układów czy umiejętności ich obsługi – średnio co najmniej kilkakrotnie mniej pyłu czy lotnych związków organicznych niż węgiel typu groszek. Jednocześnie ma od niego wyższą wartość opałową. ...”².

Paliwo węglowe obecnie na rynku hurtowym i detalicznym oferowane jest ogólnie jako: węgiel kamienny i koks. Natomiast w przemyśle wykorzystywany jest dodatkowo antracyt a także inne z reguły syntetycznie wytwarzane odmiany alotropowe węgla: diament, sadza, grafit, grafen. Coraz częściej pojawiają się także, różnego typu alternatywne paliwa formowane (brykiety, granule), jako mieszanki „uszlachetnionego węgla” (obowiązkowo z dodatkiem „Eko” w nazwie).

Zapewne część z nas pamięta, że w latach 70 ubiegłego wieku dość popularne były brykiety prasowane z miazgi i substancji smolistych. Było to paliwo wymyślone w IChPW a produkowane w Blachowni Śląskiej. Pojawiają się też paliwa alternatywne, wytwarzane „ekomieszanki”; w postaci mieszanki biomasy z węglem kamiennym (do intratnego, dla wybranych, współspalania) Pojawia się też produkty z biomasy poddawanej torfikacji (wytlewaniu niskotemperaturowemu) Otrzymujemy wtedy węgiel drzewny lub po procesie uszlachetnienia bioopał (pelet z domieszką węgla biomasowego).

Najprostsza klasyfikacja wydobywanego w Polsce węgla kamiennego to: **Typ 31** - najmniej kaloryczny, o małej zawartości substancji smolistych. Nie spieka się. **Typ 32** - bardziej kaloryczny i smolisty. Może się słabo spiekać, **Typ 33** - bardzo kaloryczny, daje dużo smoły i palnych gazów, spieka się mocno. **Typ 34** - bardzo kaloryczny, daje dużo smoły i gazów, spieka się bardzo mocno.

Tylko dwa pierwsze są traktowane jako paliwo do bezpośredniego użycia, pozostałe służą do produkcji surowców (węglpochodnych) dla wielu gałęzi przemysłu; i wysokoenergetycznego paliwa do wytopu żelaza. Uzyskanie koksu dobrej jakości (zwłaszcza hutniczego) wymaga; przygotowania mieszanki różnych typów węgla; prowadzenie procesu jej odgazowania i powolnego, beztlenowego koksowania w temperaturze rzędu 900o C. Powstałe w trakcie tego procesu paliwo (koks) jest trudno zapalić i utrzymać proces jego spalania, Daje natomiast bardzo wysoką temperaturę (rzędu 1400oC).

¹ I. Trębacz, *Błękitny Węgiel – blog naukowy*, <http://www.agh.edu.pl/blog-naukowy/info/article/blekitny-wegiel-blog-naukowy/> z dn. 17.02.2016.

² Tamże.

Koks to produkt o odpowiedniej (wysokiej) kaloryczności, odgazowany, o odpowiednim uziarnieniu, odporny na ścieranie, wytrzymały na rozkruszanie. Ten ostatni warunek jest istotny, ze względu na konieczność wykonywania operacji transportowych a zwłaszcza załadunkowo – rozładunkowych.

Wytrzymałość na rozkruszanie dają węgle o bardzo dobrej tzw. spiekalności, o których w składzie „Błękitnego węgla” nie wspominają przedstawiciele IChPW. Można więc przypuszczać, że Błękitny węgiel to półkoks - produkt niskotemperaturowego (450-500oC) odgazowania, tzw. wylewania węgla, w wyniku czego uzyskujemy produkt o zmniejszonej zawartości węglowodorów, a w konsekwencji o proporcjonalnie zwiększonej zawartości czystego węgla. Można przypuszczać, że powinien to być węgiel typ 32, ze względu chociażby na dużo niższą zawartość popiołu i siarki od węgla typ 31. Proces wylewania, na początku ubiegłego wieku, miał szersze zastosowanie przy wytwarzaniu tzw. gazu czadnicowego zwanego także gazem miejskim.

Na stronie internetowej „Czyste Ogrzewanie” (www.CzysteOgrzewanie.pl) pan Wojciech Treder stwierdza:

*„... Błękitny węgiel więc, to **półkoks** produkowany ze zwykłego węgla opałowego. Półkoks, bowiem zostawiono w nim mały procent części lotnych, aby łatwiej się zapalał. Produkowany ze zwykłego węgla, bowiem taki koks spala się w niższych temperaturach i nadaje się do każdego paleniska - jest to dokładnie taki sam koks, jaki powstaje w palenisku przy spalaniu w nim węgla, tyle że niewydurowany palacz kopci przy tym niemilosierdzie...; a dalej:*

*...Przyczyna, dla której taki produkt jak półkoks (koks z węgla opałowego) nie istniał dotąd w handlu, jest prosta: to jest **kiepski koks**, przede wszystkim **kruchy**, a więc trudny w transporcie i przechowywaniu ...; a także:*

...Z relacji, jakie otrzymujemy od osób go testujących wynika, że jest to dobre paliwo na temperatury powyżej zera, jednak w czasie mrozów szybko się wypala. Rozpalenie go nie jest takie proste jak w zamyśle twórców a granulacja zbliżona jest do grubszego groszku z zauważalnym udziałem drobniejszej frakcji (podziarna), która przesypuje się przez ruszt. ...”

Należy tu przypomnieć, że pokazy i testowanie „Błękitnego węgla” prowadzono na próbkach dostarczanych w konkretne miejsca z pominięciem operacji związanych z całym łańcuchem dostaw (producent – dystrybutor – hurtownia - magazyn kotłowni- palenisko).

4. Czy „Błękitny węgiel” jest opłacalny?

W kalkulacji końcowej ceny każdego produktu rynkowego, producent musi skalkulować koszty; badań nad nowym produktem, surowców, produkcji, energii, marketingu i swojego zysku. Udział w konkursie GEKON pozwolił przyszedłemu producentowi ograniczyć wydatki na pierwszy etap. Aby produkt zagościł na rynku i znalazł nabywców musi odpowiadać zapotrzebowaniu i mieć odpowiednią cenę. Jeżeli wytworzymy podaż to trzeba stworzyć popyt.

Co do ceny rynkowej Błękitnego węgla przytoczę wypowiedź przedstawiciela IChPW:

„ Szacujemy, że cena Błękitnego Węgla nie przekroczy dwukrotności wartości surowca użytego do jego otrzymania. Oczywiście na cenę końcową będzie się składać się wiele składowych, łącznie z podatkami. Proszę jednak, by tych szacunków nie traktować w kategoriach deklaracji. Instytut odpowiada za dobór i testowanie nowego paliwa. W sprawach biznesowych należy zwrócić się do naszego partnera przemysłowego – firmy Polchar, ale konkretne dane powstaną w momencie podjęcia decyzji o budowie zakładu produkcyjnego...”³.

Obecnie konieczne jest stworzenie popytu. Tak więc jest możliwe, że samorzady szczebla gminnego, wojewódzkiego; poszukując szybkich efektów „walki ze smogiem”, postanowią wyeliminować palenie „brudnym” węglem, a w zamian skłaniać będą mieszkańców do użytkowania niskoemisyjnego

³ Tamże.

„czystego” paliwa stałego. To byłoby możliwe, gdyby kosztowało ono tyle, co najwyżej jak miał węglowy. A kosztowałyby tyle, gdyby samorząd dotował takie zakupy.

Idea ta przyświeca przedstawicielom IChPW:

„... na pytanie, jaki wypracować system wsparcia dla takiego paliwa odpowiem tak: w naszej ocenie sprawa będzie opierała się na znalezieniu mechanizmu dofinansowania albo produkcji (łatwiejsze), albo produktu (trudniejsze) – aby mógł być sprzedawany po cenie tradycyjnego, nieprzetworzonego węgla, oferowanego na rynku...”⁴.

Opinię na ten temat można znaleźć także na stronie internetowej „Czyste Ogrzewanie” (www.CzysteOgrzewanie.pl):

„... Błękitny węgiel prawdopodobnie nigdy nie będzie miał sensu ekonomicznego z punktu widzenia Kowalskiego. Już teraz cena tony tego paliwa szacowana jest na ok. 1000zł. Ale też nie jest to produkt skierowany do Kowalskiego. Z wypowiedzi przedstawicieli IChPW wynika, że ma to być szybki i prosty sposób dla samorządów na poradzenie sobie z problemem kopcących domowych kominów, gdy pojawi się presja i znaczne środki finansowe na ten cel. To gminy miałyby zamawiać to paliwo dla swoich mieszkańców, jednocześnie dokładając do interesu tyle, aby cena tony była do przyjęcia dla odbiorcy...”

Tak więc można z dużą dozą prawdopodobieństwa stwierdzić, że całość obecnego szumu medialnego wokół „Błękitnego węgla”, zakończy się w sposób zbliżony do starego powiedzenia; o burzy i deszczu. Ale poczekajmy na ogłoszenie wyników badań finansowanych ze środków NCBR.

Rysunek 1. Błękitny Węgiel – blog naukowy

fort. IChPW

Źródło: I. Trębacz, *Błękitny Węgiel – blog naukowy*, <http://www.agh.edu.pl/blog-naukowy/info/article/blekitny-wegiel-blog-naukowy/> z dn. 17.02.2016.

5. Zamiast podsumowania

Dla potwierdzenia tytułu niniejszego artykułu, zapraszam państwa do lektury informacji ogólnodostępnych; o spółce Polchar i jej powiązaniach finansowych. Proponuję zajrzeć na stronę Krajowego Rejestru Sądowego (adres: <https://ems.ms.gov.pl/krs>) oraz angielskiego rejestru Capanie House (adres: <https://beta.companieshouse.gov.uk/company/08674267>) [tt://.../](http://.../)

---

⁴ Tamże.